

Strokovne in znanstvene monografije FKPV

Ekonomске, pravne in tržne osnove zavarovalništva

doc. dr. Mojca Nekrep

Celje 2014

Doc. dr. Mojca Nekrep

EKONOMSKE, PRAVNE IN TRŽNE OSNOVE ZAVAROVALNIŠTVA

1. izdaja

Strokovna recenzija ■ **red. prof. dr. Marijan Cingula, red. prof. dr. Žan Jan Oplotnik**

Lektoriranje ■ **Petra Kotnik**

Izdala in založila ■ **Fakulteta za komercialne in poslovne vede
Celje 2014**

Zbirka ■ **Strokovne in znanstvene monografije FKPV**

Oblikovanje ovitka ■ **Tomaž Perčič**

Tisk ■ **Kabis, Laško
2014**

Naklada ■ **100 izvodov**

Cena ■ **20 EUR**

© **2014 Fakulteta za komercialne in poslovne vede**

Kopiranje oz. razmnoževanje brez pisnega dovoljenja FKPV je prepovedano.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

368:33

NEKREP, Mojca

Ekonomске, pravne in tržne osnove zavarovalništva / Mojca
Nekrep. - 1. izd. - Celje : Fakulteta za komercialne in poslovne
vede, 2014. - (Zbirka Strokovne in znanstvene monografije FKPV)

ISBN 978-961-6825-85-6

273606656

Kazalo vsebine

1	Uvod.....	10
1.1	Opredelevitev in dejavnost zavarovanja	10
1.2	Temeljni zavarovalni pojmi.....	11
1.2.1	Zavarovalnica.....	12
1.2.2	Zarovalec.....	12
1.2.3	Zarovnanec.....	12
1.2.4	Upravičenec	12
1.2.5	Premoženjska zavarovanja.....	12
1.2.6	Osebna zavarovanja.....	12
1.2.7	Zavarovalna premija.....	13
1.2.8	Zavarovalna vsota	13
1.2.9	Zavarovalnina in odškodnina	13
1.2.10	Zavarovalni primer.....	13
1.2.11	Zavarovalna pogodba in zavarovalna polica	13
1.3	Osnovne prvine zavarovanja	14
1.3.1	Predmet zavarovanja.....	14
1.3.2	Tveganje	14
1.3.3	Trajanje zavarovanja	15
1.3.4	Oblika škodnega kritja	16
1.3.4.1	Zavarovanje na zavarovalno vsoto	16
1.3.4.2	Zavarovanje na dejansko (stvarno) vrednost.....	17
1.4	Razdelitev zavarovanj.....	17
1.4.1	Zavarovanja po načinu odločanja	17
1.4.2	Zavarovanja po predmetu zavarovanja.....	18
1.4.3	Zavarovanja po panogah	18
1.4.4	Zavarovanja po zavarovalnih vrstah	18
2	Trg zavarovalnih storitev v Sloveniji in Evropski uniji	20
2.1	Zavarovalna premija v Sloveniji in Evropski uniji.....	21
2.1.1	Struktura zavarovalne premije	22
2.1.2	Statistika zavarovalnih premij v Sloveniji in Evropski uniji.....	23
2.2	Zavarovalnine in odškodnine v Sloveniji in Evropski uniji.....	26
2.2.1	Zavarovalnine kot temeljni odhodek zavarovalnice	26
2.2.2	Statistika zavarovalnin in odškodnin v Sloveniji in Evropski uniji.....	26
2.3	Razvitost zavarovalnega trga in zavarovalno-tehnični rezultat	29
2.3.1	Zavarovalna gostota	30
2.3.2	Povprečna kosmata obračunana zavarovalna premija na osebo	33
2.3.3	Kosmati škodni količnik	36
3	Zgodovina in razvoj zavarovalništva	40
3.1	Začetki zavarovalniške dejavnosti.....	40
3.2	Zavarovalništvo v Sloveniji.....	41
3.2.1	Predhodniki in začetki zavarovalne dejavnosti.....	41
3.2.2	Obdobje pred nastankom Jugoslavije (1900–1918).....	41
3.2.3	Obdobje prve Jugoslavije (1918–1945)	42
3.2.4	Obdobje administrativnega zavarovalništva in monopola po 2. svetovni vojni (1946–1961).....	43
3.2.5	Obdobje navidezne konkurence (1962–1967)	44

3.2.6	Obdobje tržnega zavarovalništva v samoupravnem gospodarstvu (1968–1976) ..44	44
3.2.7	Obdobje liberalizacije brez zavarovalnega nadzora (1977–1990).....44	44
3.2.8	Razvoj zavarovalništva v samostojni državi Sloveniji – obdobje omejenega zavarovalnega nadzora (1991–1993) ..45	45
3.2.9	Obdobje konkurence in sodobnega zavarovalnega nadzora (od 1994 dalje) ..45	45
3.2.10	Zavarovalnice na slovenskem zavarovalnem trgu leta 2013.....46	46
4	Pravne podlage na področju zavarovalništva.....48	48
4.1	Primarno pravo EU ..48	48
4.2	Sekundarno pravo EU – direktive ..48	48
4.2.1	Direktive na področju premoženjskih zavarovanj ..49	49
4.2.2	Direktive na področju življenjskih zavarovanj.....50	50
4.2.3	Direktive na področju zavarovalnega zastopanja in posredovanja.....51	51
4.2.4	Direktive na področju pozavarovanja in Solventnost II.....52	52
4.3	Zakon o zavarovalništvu ..52	52
4.3.1	Zavarovalni posli v Evropski uniji.....53	53
4.3.2	Pravno-organizacijska oblika zavarovalnic in dejavnost zavarovalnic ..54	54
4.3.3	Zavarovalniška skupina ..57	57
4.3.4	Opravljanje zavarovalnih poslov ..57	57
4.3.5	Nadzor v zavarovalništvu.....57	57
4.3.6	Vodenje poslovnih knjig in priprava letnega poročila.....58	58
4.3.7	Prenehanje zavarovalnice ..58	58
4.3.8	Slovensko zavarovalno združenje ..59	59
4.4	Obligacijski zakonik in zavarovalna pogodba.....60	60
4.4.1	Temeljna načela pogodbenega zavarovalnega prava.....60	60
4.4.1.1	Vstopanje subjektov v zavarovalna razmerja in sodelovanje v zavarovalnih razmerjih ..60	60
4.4.1.2	Sodelovanje v zavarovalnih razmerjih ..60	60
4.4.1.3	Varstvo potrošnikov (zavarovalcev).....61	61
4.4.1.4	Varstvo konkurence ..61	61
4.4.1.5	Svoboda urejanja obligacijskih – zavarovalnih razmerij.....62	62
4.4.1.6	Enakopravnost udeležencev v obligacijskih –zavarovalnih razmerjih ..63	63
4.4.1.7	Načelo vestnosti in poštenja.....63	63
4.4.1.8	Prepoved zlorabe pravic.....63	63
4.4.1.9	Načelo enake vrednosti dajatev ..63	63
4.4.1.10	Prepoved povzročanja škode ..64	64
4.4.1.11	Dolžnost izpolnitve obveznosti ..64	64
4.4.1.12	Ravnanje pri izpolnjevanju obveznosti in uveljavljanju pravic ..64	64
4.4.1.13	Mirno reševanje sporov ..64	64
4.4.1.14	Gospodarske pogodbe.....64	64
4.4.1.15	Kogentna značilnost zakonskih zavarovalnih določb ..65	65
4.4.1.16	Dobri poslovni običaji ..65	65
4.4.2	Značilnosti zavarovalne pogodbe ..65	65
4.4.2.1	Zavarovalni primer ..66	66
4.4.2.2	Sklenitev zavarovalne pogodbe.....67	67
4.4.2.3	Zavarovalna polica, zavarovalni pogoji in potrdilo o kritju ..67	67
4.4.2.4	Obveznosti zavarovalca oz. zavarovanca ..68	68
4.4.2.5	Obveznosti zavarovalnice ..69	69
4.4.2.6	Začetek učinkovanja zavarovanja ..69	69
4.4.2.7	Prenehanje učinkovanja zavarovanja.....70	70
5	Ekonomska načela poslovanja zavarovalnic ..71	71
5.1	Načelo varnosti.....71	71

5.2	Načelo likvidnosti	72
5.3	Načelo donosnosti	74
5.4	Povezanost ekonomskih načel.....	74
6	Upravljanje tveganj	76
6.1	Tveganja v zavarovalnicah	76
6.1.1	Zavarovalna tveganja	76
6.1.2	Finančna tveganja	77
6.1.2.1	Kreditno tveganje	78
6.1.2.2	Likvidnostno tveganje.....	78
6.1.2.3	Naložbeno tveganje	79
6.1.2.4	Obrestno tveganje.....	79
6.1.2.5	Valutno tveganje	79
6.1.3	Operativna tveganja	80
6.1.4	Strateško tveganje.....	80
6.1.5	Tveganje izgube ugleda	81
6.2	Kapital in kapitalska ustreznost.....	82
6.2.1	Osnovni kapital.....	82
6.2.2	Temeljni kapital	82
6.2.3	Dodatni kapital.....	83
6.2.4	Izračun kapitala	83
6.2.5	Kapitalska ustreznost	83
6.2.5.1	Minimalni kapital.....	84
6.2.5.2	Zajamčeni kapital	84
6.3	Zavarovalno-tehnične rezervacije	84
6.3.1	Rezervacije za prenosne premije.....	85
6.3.2	Rezervacije za bonuse, popuste in storno	85
6.3.3	Škodne rezervacije	86
6.3.4	Matematične rezervacije.....	86
6.3.5	Izravnalne rezervacije.....	87
6.3.6	Druge zavarovalno-tehnične rezervacije.....	87
6.4	Kritno premoženje in kritni sklad	87
6.4.1	Kritno premoženje	87
6.4.2	Kritni sklad.....	89
6.5	Zagotavljanje varnosti s pozavarovanjem in sozavarovanjem	90
6.5.1	Načini pozavarovanja	91
6.5.1.1	Proporcionalna pozavarovanja	92
6.5.1.1.1	Kvotno pozavarovanje	92
6.5.1.1.2	Vsotnopresežkovno ali ekscedentno pozavarovanje	92
6.5.1.1.3	Kvotno ekscedentno pozavarovanje	93
6.5.1.2	Neproporcionalna pozavarovanja	93
6.5.1.2.1	Škodno presežkovno pozavarovanje	93
6.5.1.2.2	Pozavarovanje tehničnega rezultata ali letnega presežka škod	93
6.5.2	Oblike sozavarovanje	94
6.5.2.1	Sozavarovanje z vodilno zavarovalnico	94
6.5.2.2	Sozavarovanje z več zavarovalnicami.....	94
6.6	Nove kapitalske zahteve za zavarovalnice in pozavarovalnice.....	95
6.6.1	Področje veljavnosti Solventnosti II	95
6.6.2	Namen Solventnosti II	96
6.6.3	Trije stebri Solventnosti II	96
6.6.3.1	Kvantitativne zahteve	97
6.6.3.2	Kvalitativne zahteve in nadzor.....	98
6.6.3.3	Preudarno poročanje in javna razkritja	99

6.6.3.4 Nadzor skupine	99
7 Trženje zavarovalnih storitev in tržne poti	100
7.1 Trženjski splet.....	102
7.1.1 Zavarovalna storitev	102
7.1.2 Zavarovalna premija.....	102
7.1.3 Tržne poti	103
7.1.3.1 Tradicionalne tržne poti	103
7.1.3.1.1 Zavarovalni zastopniki	103
7.1.3.1.2 Zavarovalni posredniki	104
7.1.3.2 Sodobne tržne poti	105
7.1.3.2.1 Bančno zavarovalništvo	105
7.1.3.2.2 Trženje po pošti	107
7.1.3.2.3 Telemarketing.....	107
7.1.3.2.4 Elektronsko trženje	107
7.1.4 Trženjsko komuniciranje.....	108
7.1.5 Izvajanje zavarovalnih storitev.....	109
7.1.6 Ljudje	109
7.1.7 Fizični dokazi.....	110
7.1.8 Produktivnost in kakovost.....	110
8 Literatura in viri.....	111
Stvarno kazalo	117

Kazalo slik

Slika 1: Struktura zavarovalne premije.....	23
Slika 2: Prenos nevarnosti od zavarovanca na pozavarovalnico	91
Slika 3: Solventnost II – trije stebri in streha.....	97

Kazalo tabel

Tabela 1: Obseg in rast zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012	24
Tabela 2: Obseg in rast zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji v obdobju od 2005 do 2011 (EU-28)	25
Tabela 3: Obseg in rast zavarovalnin in odškodnin premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012	27
Tabela 4: Obseg in rast zavarovalnin in odškodnin premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji v obdobju od 2005 do 2011 (EU-28).....	28
Tabela 5: Zavarovalna gostota premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji Evropski uniji v obdobju od 2005 do 2012.....	31
Tabela 6: Zavarovalna gostota premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji (EU-28) v obdobju od 2005 do 2011	32

Tabela 7: Povprečna zavarovalna premija na osebo v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012	34
Tabela 8: Povprečna zavarovalna premija na osebo v Evropski uniji v obdobju od 2005 do 2011	35
Tabela 9: Kosmati škodni količnik premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012	37
Tabela 10: Kosmati škodni količnik premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji v obdobju od 2005 do 2011	38
Tabela 11: Zavarovalnice v Sloveniji leta 2013.....	47

Kazalo grafov

Graf 1: Prikaz gibanja zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2004 do 2012.....	24
Graf 2: Prikaz gibanja zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji v obdobju od 2004 do 2011	25
Graf 3: Prikaz gibanja zavarovalnin in odškodnin premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2004 do 2012.....	27
Graf 4: Prikaz gibanja zavarovalnin in odškodnin premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji v obdobju od 2004 do 2011	28
Graf 5: Prikaz gibanja zavarovalne gostote premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012.....	31
Graf 6: Prikaz gibanja zavarovalne gostote premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji (EU-28) v obdobju od 2005 do 2011	33
Graf 7: Prikaz gibanja povprečne zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj na osebo v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2012	34
Graf 8: Prikaz gibanja povprečne zavarovalne premije premoženjskih in življenjskih zavarovanj na osebo v Evropski uniji od 2005 do 2011	36
Graf 9: Prikaz gibanja vrednosti kosmatega škodnega količnika premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji od 2005 do 2012.....	38
Graf 10: Prikaz gibanja vrednosti kosmatega škodnega količnika premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Evropski uniji od 2005 do 2011.....	39